

NANSEN BIJDRAGE 2021/4

Bewijslast en geloofwaardigheid

NANSEN ontwikkelt juridische expertise over internationale bescherming en een interdisciplinaire benadering van asiel. NANSEN is ook een operationele partner van de UNHCR bij het verlenen van rechtshulp aan asielzoekers. De hier gedane aanbevelingen zijn het resultaat van een structurele analyse van de doeltreffendheid van de toegang tot internationale bescherming, het toezicht op de detentie van personen die bescherming zoeken en de individuele bijstand aan personen die bescherming nodig hebben (met inbegrip van staatlozen). In al zijn activiteiten besteedt NANSEN bijzondere aandacht aan mensen in kwetsbare situaties, waaronder slachtoffers van foltering.

Auteur : Marjan Claes

Redactie : Julie Lejeune – Valérie Klein

INHOUDSTAFEL

Bewijslast en geloofwaardigheid..... 3

1. Voordeel van de twijfel 3

2. Gedeelde bewijslast en omkering bewijslast : de inoverwegingname van documenten 4

Bewijslast en geloofwaardigheid

Het asielrecht kent een bijzonder bewijsrecht dat het voordeel van de twijfel centraal stelt. De asielprocedure heeft immers, minstens voor wat de vluchtelingenstatus betreft, declaratoire werking, en dient, voor beide statuten, een prospectieve beoordeling te maken van een toekomstig risico, eerder dan van een zekere gebeurtenis. Aangezien dit in de praktijk voor veel onduidelijkheid en tegenstrijdige rechtspraak zorgt, adviseert NANSEN de wetgeving te verduidelijken in overeenstemming met rechtspraak van het EHRM en het internationaal vluchtelingenrecht.

1. Voordeel van de twijfel

Aanbeveling: Artikel 48/6 §4 Vreemdelingenwet in overeenstemming brengen met de bewoordingen van artikel 4.5 Kwalificatierichtlijn, in het bijzonder het principe van voordeel van de twijfel inschrijven in artikel 48/6 §4 Vreemdelingenwet en 'algemene geloofwaardigheid' (e) vervangen door 'geloofwaardigheid in grote lijnen'

NANSEN stelt vast dat de bewoordingen van artikel 48/6 §4 Vreemdelingenwet niet volledig overeenkomen met deze van artikel 4.5 Kwalificatierichtlijn, bepaling die het principe van het voordeel van de twijfel vastlegt. Artikel 48/6 §4 Vreemdelingenwet bepaalt dat wanneer een verzoeker bepaalde aspecten van zijn verklaringen niet staft met schriftelijke of andere bewijzen, dat deze aspecten geen bevestiging behoeven indien aan een aantal cumulatieve voorwaarden is voldaan, zoals dat "e) de algemene geloofwaardigheid van de verzoeker is komen vast te staan". Artikel 4.5 van de Kwalificatierichtlijn vermeldt specifiek dat in dergelijk geval aan de verzoeker het voordeel van de twijfel gegund wordt. Artikel 4.5 bepaalt bovendien niet dat de algemene geloofwaardigheid moet vaststaan maar dat "e) vast is komen te staan dat de verzoeker in grote lijnen als geloofwaardig kan worden beschouwd".

De uitdrukkelijke inschrijving van het principe van het voordeel van de twijfel in de Vreemdelingenwet is belangrijk omdat het een essentiële bepaling binnen het Vluchtelingenrecht betreft. Deze bepaling roept op om de aandacht niet te richten op bepaalde hiaten in het relaas van de verzoeker, maar om rekening te houden met het volledige relaas en met het profiel van de verzoeker. In plaats van te focussen op bepaalde tekortkomingen van verzoeker of op zijn plicht tot samenwerking, dienen lidstaten deze te relativiseren en het profiel van verzoeker als geheel in aanmerking te nemen.¹ UNHCR verduidelijkt in zijn bijdrage bij de Wet van 21 november 2017 dat de bewoordingen "Wanneer de verzoeker bepaalde aspecten van zijn verklaringen niet staft met schriftelijke of andere bewijzen, behoeven deze aspecten geen bevestiging" van artikel 48/6 §4 Vreemdelingenwet moeten uitgelegd worden overeenkomstig het principe van "voordeel van de twijfel." UNHCR stelt dat het concept "voordeel van de twijfel" wordt gebruikt in het kader van de bewijsregels met betrekking tot de feitelijke stellingen van de verzoeker.

Aangezien in verzoeken om internationale bescherming de verzoeker niet alle aangevoerde feiten in die mate behoeft te bewijzen (en dit vaak ook niet kan) dat de besluitvormer volledig overtuigd is van de waarheid van de aangevoerde feiten, kan er bij de onderzoeker twijfel bestaan over de door de verzoeker aangevoerde feiten.

Op voorwaarde dat de onderzoeker van oordeel is dat het relaas van de verzoeker in het algemeen consistent en plausibel is en niet in tegenspraak is met informatie over het land van

¹ L. Leboeuf et S. Sarolea, *La réception du droit européen de l'asile en droit belge : la directive qualification* (UCL-CeDIE 2014), 37.

herkomst, mag twijfel niet nadelig zijn voor de verzoeker. In dat geval moet worden aangenomen dat de verzoeker "het voordeel van de twijfel" heeft.²

2. Gedeelde bewijslast en omkering bewijslast : de inoverwegingname van documenten

NANSEN stelt vast dat een verschillende interpretatie van het door het EHRM gevelde Singh-arrest aan de basis ligt van uiteenlopende en tegenstrijdige rechtspraak tussen sommige Nederlandstalige en Franstalige kamers van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Aanbeveling: In artikel 48/6 §1 van de Vreemdelingenwet een derde lid toevoegen dat verduidelijkt: elk voorgelegd bewijsstuk m.b.t. één van de kernelementen en redenen waarom hij een verzoek indient moet op de inhoud beoordeeld worden. De authenticiteit van het document kan slechts afdoende ondergraven worden d.m.v. een specifieke motivering, met verwijzing naar wetenschappelijke elementen die dit onderbouwen.

In geval medische bewijsstukken voorliggen waarmee de verzoeker een vervolging of ernstige schade in het verleden wil aantonen, is de omkering van de bewijslast cfr. artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet van toepassing. Als het attest zelf de oorzaak van de medische aandoening niet weergeeft, dient het CGVS dit te onderzoeken.

Uniformiseren van rechtspraak van de Nederlandstalige en Franstalige kamers ten einde volledige uitwerking te verlenen aan het arrest Singh van het EHRM. Dit houdt in dat voldoende bewijswaarde toegekend wordt aan documenten aangebracht door de verzoeker die raken aan de kern van het asielrelaas bij de beoordeling van de nood aan internationale bescherming. Minstens dient bij twijfel de authenticiteit van deze documenten geverifieerd te worden of een tegenexpertise uitgevoerd te worden. Specifiek met betrekking tot medische documenten die eerdere foltering of onmenselijke behandeling staven, dient toepassing gemaakt te worden van artikel 48/7 van de Vreemdelingenwet en de rechtspraak van de Raad van State waarin geoordeeld wordt dat het niet volstaat te verwijzen naar ongeloofwaardig geachte verklaringen om een medisch attest niet in overweging te nemen en een risico op vervolging of behandeling in strijd met artikel 3 EVRM uit te sluiten.

Het EHRM stelde vast dat op niveau van het CGVS, het onderzoek naar de geloofwaardigheid van de verklaringen, het onderzoek naar artikel 3 EVRM in de weg stond en dat de RvV dit niet heeft rechtgezet.³ Het Hof oordeelde dat artikel 3 *juncto* artikel 13 EVRM geschonden was, omdat de documenten, met name de identiteitsdocumenten en de UNHCR-attesten, de kern raakten van het asielrelaas en hun authenticiteit niet werd geverifieerd, terwijl dit makkelijk doenbaar was. Een asielprocedure waarin deze documenten aan de kant geschoven worden zonder grondig onderzoek naar hun authenticiteit is dus niet conform aan de elementaire mensenrechtenstandaarden.⁴

Met het arrest *Singh* werd een structureel probleem binnen de Belgische asielprocedure aangekaart, met name het doorslaggevend gewicht dat gehecht wordt aan de geloofwaardigheidsbeoordeling van het asielrelaas ten nadele van documenten die mogelijks

² UNHCR, *Commentaires du Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés (HCR) relatifs aux : - Projet de loi 2548/003 modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers et la loi du 12 janvier 2007 sur l'accueil des demandeurs d'asile et de certaines catégories d'étrangers (ci-après « Projet de loi monocaméral »)*. - *Projet de loi 2549/003 modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (ci-après « Projet de loi bicaméral »)*, 4 oktober 2017, §18, beschikbaar op <https://www.refworld.org/docid/59e85fd44.html>

³ EHRM 2 oktober 2012, nr. 33210/11, *Singh e.a. t. België*, §100.

⁴ EHRM 2 oktober 2012, nr. 33210/11, *Singh e.a. t. België*, §104.

een gegronde vrees voor vervolging onderbouwen. In bepaalde gevallen staat dit een nauwkeurig en grondig onderzoek van de vrees voor vervolging en de beoordeling van het risico op refolement in de weg.

Bepaalde Nederlandstalige kamers beschouwen het arrest *Singh* enkel als relevant in zaken waar documenten voorgelegd worden die twijfel kunnen wegnemen over de nationaliteit of de verblijfplaatsen van een asielzoeker. Bijgevolg wordt het arrest *Singh* niet algemeen toegepast en wordt vastgehouden aan het standpunt dat documenten ongeloofwaardige verklaringen niet kunnen herstellen. Dit in tegenstelling tot de Franstalige kamers, die op basis van het arrest *Singh* het belang benadrukken van een nauwgezet onderzoek van de voorgelegde documenten door de asielinstanties en in hun rechtspraak stellen dat uit het *Singh*-arrest volgt dat *“zodra een verzoekende partij documenten voorlegt die van dien aard zijn dat ze de door de administratieve autoriteit geuite twijfels over de gegrondheid van zijn vordering kunnen wegnemen, en deze documenten niet onbeduidend zijn, een onderzoek moet worden ingesteld om na te gaan of deze documenten de vermeende vrees of risico’s ondersteunen.”*⁵ Ondertussen lijkt de rechtspraak van bepaalde Nederlandstalige kamers wel te evolueren naar een meer *Singh*-conforme interpretatie wat de in overwegingname van documenten betreft voor het vaststellen van de geloofwaardigheid van het asielrelaas. Het feit dat verklaringen ongeloofwaardig bevonden worden, vormt volgens deze rechtspraak geen motief meer om bewijswaarde aan documenten te ontzeggen.⁶

Specifiek met betrekking tot medische attesten, analyseerde NANSEN de rechtspraak van de RvV voor 2019 m.b.t. het gewicht dat toegekend wordt aan medisch-forensische rapporten opgesteld door Constats vzw volgens de standaarden van het Istanbul Protocol⁷ voor het vaststellen van een gegronde vrees voor vervolging of een reëel risico op ernstige schade.

NANSEN stelde ook hier vast dat de rechtspraak van de RvV met betrekking tot de bewijswaarde van medische documenten en hun impact op de geloofwaardigheidsbeoordeling niet eenduidig is. In bepaalde rechtspraak heeft een medisch document voldoende bewijswaarde voor het toekennen van internationale bescherming ongeacht het feit dat de context van de foltering of slechte behandeling ongeloofwaardig is.

De RvV past in deze gevallen, in lijn met de rechtspraak van het EHRM⁸, een omkering van de bewijslast toe; het CGVS moet verder onderzoek voeren en elke twijfel over de oorzaak van de foltering of slechte behandeling wegnemen.⁹

In andere rechtspraak vormen ongeloofwaardig geachte verklaringen opnieuw een obstakel ten nadele van de neergelegde medische documenten. Het medisch document wordt geacht onvoldoende bewijswaarde te hebben voor het vaststellen van een gegronde vrees voor vervolging of een reëel risico op ernstige schade wanneer de context waarin of de redenen waarom de letsels werden opgelopen niet geloofwaardig worden geacht.¹⁰ In bepaalde gevallen stelt de Raad dat medische documenten geen bewijswaarde hebben voor wat betreft de omstandigheden waarin de littekens werden opgelopen of de reden waarom ze werden toegebracht wanneer het asielrelaas van de verzoeker op dat vlak niet geloofwaardig is¹¹ of

⁵ RvV 22 juni 2017, nr. 188 816, §4.8.

⁶ Zie bijvoorbeeld RvV 26 oktober 2018, nr. 211.633.

⁷ VN, Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 2004, beschikbaar op <https://www.ohchr.org/documents/publications/training8rev1en.pdf>

⁸ EHRM 9 maart 2010, *R.C. t. Zweden*, nr. 41827/07; EHRM 18 april 2013, *Mo. M. t. Frankrijk*, nr. 18372/10; EHRM 5 september 2013, *I. t. Zweden*, nr. 61204/09; EHRM 19 september 2013, *R.J. t. Frankrijk*, nr. 10466/11;

⁹ CCE 5 september 2019, nr. 225 787; CCE 12 november 2019, nr. 228 683; CCE 30 september 2019, nr. 226 913; CCE 28 november 2019, nr. 229 381; CCE 5 september 2019, nr. 225 787; CCE 28 November 2019, nr. 229.489; CCE 21 juni 2019, nr. 223.049.

¹⁰ CCE 9 mei 2019, nr. 220.961; CCE 11 juni 2019, nr. 222.484; CCE 28 juni 2019, nr. 223.431; CCE 3 oktober 2019, nr.227.046.

¹¹ CCE 9 mei 2019, nr. 220.961.

dat het ongeloofwaardig asielrelaas niet hersteld kan worden op basis van het in het medisch attest vastgesteld causaal verband tussen de verklaringen van de verzoeker en de vastgestelde littekens/medische problemen.¹²

De Raad van State oordeelde in een arrest van 26 maart 2019¹³ op basis van de arresten *I. t. Zweden* en *R.J. t. Frankrijk* van het EHRM dat wanneer de verzoeker een gedetailleerd medisch attest voorlegt, de verwijzing naar een ongeloofwaardig asielrelaas niet volstaat om een risico op behandeling in strijd met artikel 3 EVRM zoals bevestigd door de medische vaststellingen uit te sluiten. Nog in een arrest van 27 februari 2020¹⁴ stelde de Raad van State dat de rechter zich niet kan beperken tot de vaststelling dat het asielrelaas ongeloofwaardig is en dat bijgevolg de medische documenten niet kunnen aantonen dat de letsels veroorzaakt zijn in de omstandigheden zoals uiteengezet door de verzoeker. De rechter moet zich ervan verzekeren dat de oorzaak van de letsels onderzocht werd en de risico's die ze aan het licht brengen werd geëvalueerd.

¹² RvV 12 april 2019, nr. 219.733.

¹³ RvS 26 maart 2019, nr. 244.033.

¹⁴ RvS 27 februari 2020, nr. 247.156.